

Список використаних джерел

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2 3. Ст. 54. (із змінами та доповненнями)

ГРІЧУП Г. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів

ПРИСЯГА СУДДІ: ЇЇ ПРАВОВЕ ТА ЕТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Інститут присяги для вітчизняного законодавства є не новим, оскільки відомий ще з давніх часів. Широко поширений він і в даний час та закріплений досить широким колом нормативно-правових актів. Тим не менш, в правовій літературі пропонуються різні підходи до юридичного визначення присяги. Так, деякі автори вважають, що присяга — це офіційна урочиста обіцянка дотримуватися певних зобов'язань, зокрема, на підтвердження правдивості свідчень, вірності тій чи іншій справі, діяти відповідно конституції і т. д. Інші переконані, що присяга — це клятва на вірність конституції і служінню народу, яку в обов'язковому порядку дає посадова особа, яка вступає на високу державну посаду.

Можна також стверджувати, що публічне прийняття присяги суддею носить не тільки правове, а й велике моральне значення, оскільки закладає у свідомості нового судді установку дотримуватися проголошених орієнтирів у своїй повсякденній практичній діяльності.

Вважаю за необхідне зазначити, що присяга судді відповідно до європейських стандартів має бути коротка і лаконічна. Відповідальність за порушення присяги судді, слід передбачити лише за ідеального поєднання зі злочином. Звільнення з посади за порушення присяги, як за діяння невеликої тяжкості в законі, має бути попередження судді, як це практикується у розвинутих країнах світу. За діяння середньої тяжкості слід оголошувати догану, а за тяжкі діяння та неодноразові проступки середньої тяжкості — звільняти з посади.

На основі проведеного дослідження можна сформулювати ряд висновків і пропозицій.

1. У Закон України «Про судоустрій та статус суддів» необхідно включити обов'язкові вимоги до претендентів на посаду судді: бездоганна репутація та високе морально-етичне становище в суспільстві, що має перевірятися на рівні інших кандидатських вимог. Особа з негативною репутацією в суспільстві не має права бути суддею. Крім того, реалізація

такого становища може багато в чому стати запорукою подальшого до-
тримання суддею прийнятої ним присяги.

2. На мій погляд, потребує вдосконалення сам процес прийняття
присяги. На відміну від передбаченого на сьогодні порядку, коли при
прийнятті присяги відразу декількома суддями її текст зачитує найстар-
ший, кожен суддя повинен самостійно публічно і в урочистій обста-
пові зачитати текст присяги судді, оскільки, крім іншого, це матиме і
велике етичне значення на самого судді.

3. Потребує свого суттєвого вдосконалення процедура приведення
до присяги суддів Конституційного Суду України. Насамперед це сто-
сується часових обмежень. Вважаю, що необхідно передбачити норму,
згідно з якою у разі, якщо суддя Конституційного Суду України не при-
ведений до присяги на засіданні Верховної Ради України, то це мож-
ливо буде зробити на пленарному засіданні самого Конституційного
Суду України, яке може проводитися Головою або найстаршим за віком
суддею. Дана пропозиція набуває актуальності і на сьогоднішній день,
оскільки Верховна Рада України відмовляється від прийняти присяги
у тих суддів Конституційного Суду України, що призначені за квотою
Президентом України.

4. Законом передбачено та встановлено вичерпний перелік осіб,
які можуть ініціювати процедуру звільнення судді за порушення ним
присяги. Питання про його звільнення з цих підстав Вища рада юстиції
розглядає після надання кваліфікаційною комісією відповідного
висновку або за власною ініціативою. Запрошення судді, справа
якого розглядається, є обов'язковим. Рішення щодо внесення
Вищою радою юстиції подання про звільнення судді відповідно до
ст. 126 Конституції України приймається не менш як двома третинами
голосів членів Вищої ради юстиції, які взяли участь у засіданні. Член
Вищої ради юстиції, координує постановку питання перед нею про
звільнення з посади судді, яка не бере участі в голосуванні при
прийнятті рішення. У разі порушення суддею присяги, кваліфікаційна
комісія та Вища рада юстиції виступають органами, які кваліфікують дії
(бездіяльність) судді на підставі присяги, яку він прийняв.

Підсумовуючи викладене, зазначу, що порушення присяги судді (у
практичному, прикладному аспекті) слід розуміти як діяння судді, яке
грубо порушує вимоги чинного законодавства або є свідченням його
несумлінності, що пов'язане, як правило, з незаконним розглядом
корпоративних спорів, блокуванням та втручанням у внутрішню орга-
нізаційну та господарську діяльність підприємств, незаконним забез-
печенням позовів, тяганиною при розгляді справ, грубим порушенням
трудої дисципліни, втручанням у діяльність та компетенцію держав-
них органів і органів місцевого самоврядування, грубим порушенням
вимог кримінального процесуального законодавства, яке призвело до
тяжких, незворотних наслідків і є адекватним вчиненому.

Особливий порядок притягнення суддів до юридичної відповідальності, зокрема дисциплінарної та кримінальної, повинен слугувати гарантією забезпечення незалежності суддів, недоторканності, засобом їх правового захисту. На сьогодні, згідно з національним законодавством, кримінальне провадження щодо судді може бути порушене будь-яким суб'єктом, якому це право надає кримінальним процесуальним законодавством. Статтею 126 Конституції України передбачено, що незалежність і недоторканність суддів гарантується Конституцією і законами України та частиною 3 цієї статті встановлено, що суддя не може без згоди Верховної Ради України бути затриманий чи заарештований до винесення судом обвинувального вироку. Однак зауважень про те, що суддя не може бути без згоди Верховної Ради України притягнутий до кримінальної відповідальності, або щодо того, що без такої згоди не може бути розпочате кримінальне провадження, Конституція України не містить (на відміну від ч. 3 ст. 80 Конституції України, якою гарантується депутатська недоторканність). Це вимагає свого законодавчого доопрацювання з метою посилення гарантій діяльності суддів в Україні.

ДАНИЛЬЧИК О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
лаборант кафедри організації судових та правоохоронних органів

ПОТЕНЦІАЛ З ПОКРАЩЕННЯ ЕТИКИ СУДДІВ УКРАЇНИ ТА КУЛЬТУРИ ПРАВОСУДДЯ ЗАГАЛОМ

Будь-яка професійна діяльність повинна здійснюватися на основі тих етичних принципів, які сформувалися в суспільстві. Більше того, кожен вид діяльності виробляє свої норми професійної етики.

Особливість професії судді полягає в наявності морального права вирішувати долю інших людей. Наділення правом бути суддею означає суспільну довіру. Суддя і поза засіданням залишається суддею, а тому для збереження довіри з боку громадян повинен дотримуватися моральних вимог, які висуває до нього суспільство.

Неодноразово міжнародні інституції (Рада Європи, Венеціанська комісія, Європейська асоціація суддів та інші) зверталися до українського уряду з рекомендаціями щодо удосконалення української судової системи. В рамках реалізації багатьох міжнародних проєктів, що спрямовані на підтримку судово-правової реформи в Україні, були проведені різноманітні аналітичні дослідження та виявлені основні проблеми з утвердженням в українському правосудді міжнародних стандартів